

”

Etelä-Pohjanmaa
koronasta eteen-
päin – EPKE

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO

Regional Council of South Ostrobothnia

Etelä-Pohjanmaan liitto

Etelä-Pohjanmaa koronasta eteenpäin – EPKE 2020

Julkaisu B:95

ISBN 978-951-766-405-9, ISSN 1239-0607 (nide)

ISBN 978-951-766-406-4, ISSN 2670-2266 (verkkójulkaisu)

Päivitys käsitelty maakunnan yhteistyöryhmässä 19.2.2021

1 Sisällys

1 Johdanto	4
1.1 Käyttötarkoitus.....	4
1.2 Aikajänne ja laatimisprosessi	5
2 Tilannekuva.....	6
2.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä huomioiden koronakriisin vaikutukset	6
2.2 Keskeisten toimialojen tilanne ja näkymät talouden ja työllisyyden näkökulmista	8
3 Toimenpiteet kriisistä nousemiseksi ja mahdollisuuksien hyödyntämiseksi	11
3.1 Yritysten toimintaedellytysten turvaaminen ja toiminnan uudistaminen..	11
3.2 Kestävä liikenne ja ympäristö, ml. laajakaistainfrastrukturi ja Seinäjoki Smart Station.....	17
3.3 Aktiivinen työvoimapolitiikka	19
3.4 Osaaminen, innovaatiotoiminta ja koulutus	22
4 Seinäjoen ekosysteemisopimus.....	24
4.1 Tavoitteet ja sisältö	24
4.2 Rahoitus	25
5 Korona-elvytysrahoitus	26
5.1 EU:n elpymisväline	26
5.1.1 RRF (elpymis- ja palautumistukiväline).....	27
5.1.2 REACT-EU	28
5.1.2.1 REACT-EU -kokonaisrahoitus Etelä-Pohjanmaalla.....	28

5.1.2.2	REACT-EU -välineen painotukset Etelä-Pohjanmaalla.....	30
5.1.3	JTF (Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto).....	35
5.1.4	Maaseudun kehittäminen.....	35
5.2	TEM:n alueiden kehittämisen kansallinen korona-elvytyspaketti.....	37
6	Liitteet.....	39

1 Johdanto

Etelä-Pohjanmaalla on valmisteltu yhteinen maakunnallinen suunnitelma koronapandemian vaikutuksista toipumiseen. Suunnitelman laatimista on koordinoitu Etelä-Pohjanmaan liiton, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen, Etelä-Pohjanmaan kauppakamarin, Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät ry:n, Etelä-Pohjanmaan TE-toimiston, ProAgria Etelä-Pohjanmaan, MTK-Etelä-Pohjanmaan, Uusyrityskeskuksen, Finnveran, pankkien ja eräiden kunnallisten elinkeinotoimijoiden maakunnan virkamiesjohdosta koostuvassa työryhmässä. Suunnitelman kokoamisesta on vastannut Etelä-Pohjanmaan liitto.

1.1 Käyttötarkoitus

Suunnitelman tarkoituksena on olla tiivis ja päivittyvä asiakirja, jossa

- kootaan yhteinen **maakunnallinen tilannekuva**, jota päivitetään säännöllisesti tilanteen muuttuessa. Keskiössä ovat elinkeinoelämän, työllisyyden ja osaamisen näkökulmat. Tilannekuvassa pyritään huomioimaan myös keskeisimmät sosiaaliin vaikutuksiin ja julkisen talouden tilanteeseen liittyvät asiat. Erillistä sote-kustannuksiin ja kuntatalouteen liittyvää exit-strategiaa työstetään Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin koordinoimana.
- suunnitelman päivitys erityisesti tilannekuvan osalta tehdään maakunnallisen työryhmän (EPKE-ryhmä) kokoontumisten yhteydessä noin kaksi kertaa vuodessa vuoden 2021 loppuun saakka.
- keskitytään **alueelliseen tarkasteluun**.
- tunnistetaan
  - o olemassa olevia **rahoitus- ja muita resurssilähteitä**
  - o uusia **koronakriisiä varten luotuja mekanismeja**, mm. EU:n ja aluekehittämisen kansalliset elpymisvälineet ja -paketit
  - o **toimintamalleja**, joilla vastataan globaalien arvoketjujen häiriötilanteisiin ja niistä aiheutuviin vaikutuksiin alueen elinkeinoelämälle (mm. komponenttipula, hiipuva kansainvälinen kysyntä)
- tunnistetaan myös sellaisia laajempia kehittämiskohteita, joissa tarvitaan **vaikuttamista valtakunnan tason toimijoihin** (esim. vaikuttaminen lainsäädäntöön, verotukseen jne.).
- pidetään kiinni ilmastotavoitteiden saavuttamisesta
- kerätään **aineistoa** valmistautumiseksi ministeriöiden ja maakunnan välisiin **aluekehittämiskeskusteluihin**.

EPKE-suunnitelma toimii työ- ja elinkeinoministeriön tarkoittamana alueellisena selviytymissuunnitelmana, jonka laatiminen on ollut edellytys kansallisen aluekehittämisen koronaelvytyspaketin varojen käytölle (luku 5.2).

Niin ikään talvella 2021 päivitetty suunnitelma toimii myös maakuntaohjelman 2018-2021 vuotta 2021 koskevana aluekehittämislain mukaisena toimeenpanosuunnitelmana (TOPSU). Virallisen TOPSU-prosessin näkökulmasta tärkeä osa suunnitelmaa on nykyistä rakennerahastokautta koskevan REACT-EU -rahoituksen kohdentaminen (luvussa 5.1.2).

1.2 Aikajänne ja laatimisprosessi

EPKE-suunnitelman aikajänne on noin vuoden 2021 loppuun asti. Sillä tähdätään erityisesti **kriisin vaikutusten hahmottamiseen** sekä sellaisten **lyhyen aikavälin toimenpiteiden kokoamiseen**, joilla saadaan lisättyä nopeasti taloudellista toimeliaisuutta, kasvua ja kilpailukykyä äkillisen kriisin jälkeen. Asiakirjan laatiminen auttaa varautumista pandemian uusiin aaltoihin ja mahdollistaa suunnitelman päivittämisen tilanteen kulloinkin vaatimalla tavalla.

Suunnitelma on laadittu virkatyönä tiiviissä yhteistyössä mm. edellä mainitun työryhmän jäsenten edustamien tahojen kanssa. Suunnitelman laatimisesta on tiedotettu Etelä-Pohjanmaan maakuntahallitukselle 15.6.2020, ja sitä on käsitelty maakuntahallituksessa 21.9.2020 ja maakunnan yhteistyöryhmässä (MYR) 9.10.2020. Suunnitelman ensimmäinen versio lähetettiin 30.9.2020 työ- ja elinkeinoministeriölle Etelä-Pohjanmaan alueellisena selviytymissuunnitelmana.

Suunnitelmaa päivitetään maakunnallisen EPKE-työryhmän kokousrytmin mukaan noin kaksi kertaa vuodessa. Tämä ensimmäinen päivitys on tehty helmikuussa 2021.

Syksyllä 2020 on aloitettu keskipitkän aikavälin maakuntaohjelman 2022–2025 laadinta, joka valmistuu 2021 loppuun mennessä.

2 Tilannekuva

2.1 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä huomioiden koronakriisin vaikutukset

Etelä-Pohjanmaalla Covid-19-tilanne on pysynyt hallittavana. Välillä kiihtyen, mutta rajoitustoimenpiteiden kautta taudin vaikutusten hillitseminen on onnistunut kohtuullisen hyvin. Varmistettuja tapauksia oli 5.2.2021 mennessä yhteensä 530 kpl. Maakunnan 14 vrk. ilmaantuvuusluku on 21,3, joka on maan matalin. (THL). Uusia tapauksia on ollut eri puolilla maakuntaa syksyn ja talven aikana.

Pienyritysvaltaisessa maakunnassa kriisin vaikutukset olivat nopeita ja voimakkaita. Kriisi iski voimakkaasti erityisesti palvelusektorille, mutta haasteita on ollut koko toimialakentässä. Syksyn barometritiedoissa näkymät tulevaan olivat sumuiset ja pk-yritysten suhdannenäkymät alavireiset. Erityisenä huolenaiheena nousi esiin teknologiateollisuuden tilanne. Vuoden 2021 alkupuolella kyselytutkimusten perusteella on havaittavissa orastavaa optimismia ja käänne myönteisempään on tapahtunut.

Keskuskauppakamarin huhtikuun 2020 kyselyssä ainoastaan 12 prosenttia yrityksistä odotti liikevaihdon pysyvän ennallaan. Helmikuussa 2021 julkistetussa kyselyssä näiden yritysten osuus oli 38 prosenttia. Suurimmat pelot eivät ole toteutuneet, valoa on näkyvissä, mutta paluu normaaliin on vielä kaukana. Keskuskauppakamarin kyselyssä 14 % yrityksistä koki, että korona ei ole vaikuttanut lainkaan yrityksen toimintaan.

Elinkeinoelämässä koronakriisi on johtanut vahvaan polarisaatioon, jopa toimialojen sisällä. Toiset ovat selvinneet pienillä vaurioilla, kun taas toisiin kriisi on iskenyt rajusti. Sama näkyy myös Etelä-Pohjanmaalla.

Työttömien työnhakijoiden määrä keväällä 2020 nousi ennennäkemättömällä vauhdilla. Työttömyys on vuoden 2020 aikana pysynyt korkealla tasolla aikaisempiin vuosiin verrattuna. Etelä-Pohjanmaalla oli joulukuussa 2020 8894 työtöntä työnhakijaa. Vuoden takaisesta työttömien määrä kasvoi 1963 henkilöllä, eli 28,3 prosentilla. Koko maassa työttömien työnhakijoiden määrä nousi samalla ajanjaksolla 38,7 prosentilla.

Kasvusta huomattava osa on aiheutunut lomautusten rajusta lisääntymisestä. Lomautettujen määrä kasvoi viime vuodesta 117 prosentilla. Alkuvuoden osalta oletuksena on, että elpyminen olisi pääsemässä käynnistymään ja toiveena on, että yritykset pitävät osaavasta työvoimasta kiinni. Maakunnan eri alueilla on yritysten kustannustuelle selkeä tarve, mutta hylättyjen hakemusten osuus on yhä korkea. Haasteena on, että tuen saannin perusteena oleva tarkastelujakso kohdistui kesän elpymisvaiheeseen, jonka jälkeen tilanne heikentyi. On mahdollista, että konkurssien määrä tulee lisääntymään.

Työllisyysaste oli Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2019 Manner-Suomen korkein, 76,9 % ja samoin vuonna 2020 76,0. Huomionarvoista on, että ennen koronavirusta rekrytointiongelmien ja työvoimapulan osalta tilanne oli maakunnassa kärjistynyt ja kehitys jatkui myös edellisenä vuotena. Yritysten rekrytointiongelmien tilanne Q2 2020, oli 4. neljänneksen keskiarvon perusteella Etelä-Pohjanmaalla oli toiseksi pahin. Osaavan työvoiman saatavuus tulee kriisin jälkeenkin olemaan todellinen ongelma koko maakunnan alueella. Jälleenrakennuksen aikana on varmistettava, että talous saadaan kasvuun ja uusia korvaavia työpaikkoja syntymään.

Vuoden 2020 aikana oli havaittavissa muutoksia muuttoliikkeessä. Suurin muutos oli Helsingin tuhansien muuttajien menetys ja useiden maakuntakeskusten ja seutukaupunkien kasvanut muuttovoitto. Etelä-Pohjanmaalla suurta käännettä ei tapahtunut. Seinäjoen kasvu hidastui, mutta muuttotappiot pienenivät useissa kunnissa. Tulevina vuosina nähdään, tapahtuuko kansallisissa muuttovirroissa suuria muutoksia. Mahdollista myös, että Etelä-Pohjanmaalla tilanne kääntyisi myönteiseen suuntaan.

Nuorten työttömyys on edelleen merkittävä haaste, ja huolestuttavaa on, että alle 25 v. työttömyys on kasvanut vuoden takaisesta 18,1 prosentilla. Nuorten integroiminen maakuntaan ja työmarkkinoille on tärkeä edistettävä tavoite, sillä maakunnan korkeakoulutustarjonta on suppea ja aloituspaikkamäärät asukasta tai vastaavalmistuneita ylioppilaista kohden ovat kaikkein vähäisimmät verrattuna muihin maakuntiin.

Huomiota on kiinnitettävä maisteritutkintojen lisäämiseen, jatkuvaan oppimiseen, ei-tutkintotavoitteeseen koulutukseen sekä aikuis- ja toisen asteen koulutukseen, joilla on mahdollista saada nopeita vaikutuksia työllistymisen ja tuottavuuden lisäämiseksi. Erilaiset jatkuvan oppimisen mallit, joissa etä-, digi- ja hybridiopetuksella on merkittävä rooli, on otettava haltuun.

Merkittävänä huolenaiheena on kuntien tilanne, sillä taloudenpito on ollut varsin haasteellista jo ennen meneillään olevaa kriisiä. Valtion tuki kunnille on osaltaan

helpottamassa ahdinkoa ja alustavien tietojen mukaan vuoden 2020 verokertymä olisi kutistumassa vähemmän kuin pelättiin.

Viranomaisten ja palveluntuottajien toimintakyky on säilynyt hyvällä tai vähintäänkin kohtuullisella tasolla. Etätöihin on siirrytty joustavasti ja sähköisten palvelujen käyttö on lisääntynyt huomattavasti.

2.2 Keskeisten toimialojen tilanne ja näkymät talouden ja työllisyyden näkökulmista

Elintarviketuotannon (ml. alkutuotanto) osalta kriisin vaikutukset ovat toiseksi jääneet kohtuullisen vähäisiksi. Toimintaympäristössä on tapahtunut muutoksia. Digitaalisuus ja uudet toimintatavat ovat lisääntyneet, mutta toimialan ennustettavuus on kärsinyt. Myönteinen piirre on, että kotimaisen tuotannon arvostus on lisääntynyt ja huoltovarmuuden merkitys on kasvanut.

Etelä-Pohjanmaalla pahiten ovat kärsineet tilat, joilla on suoramyyntiä ravintoloille ja suurtalouskeittiölle. Markkinat supistuivat merkittävästi, kun ravintolat olivat suljettuina kevään ja alkukesän aikana, Haastava tilanne jatkui vuoden loppuun saakka. Kuluttajakäyttäytymisen muutokset ja siirtyminen peruselintarvikkeisiin ovat vähentäneet arvokkaimpien tuoteosien kulutusta, mikä on heijastunut elintarviketeollisuuden kannattavuuteen ja edelleen tuottajahintoihin.

Kausityövoiman saatavuuteen liittyvät haasteet osoittautuivat alueella pienemmiksi kuin alun perin ajateltiin. Kausityövoimaa suurempia haasteita on kuitenkin isoissa tuotantoyksiköissä osaavan ja pysyvän työvoiman saatavuudessa.

Turkiselinkeino on suurissa vaikeuksissa. Markkinat sulkeutuivat jo alkuvuonna, kun koronaepidemia alkoi levitä Kiinassa. Fyysinen turkisten huutokauppa peruuntui keväällä, eikä nettihuutokauppaa saatu toimimaan odotetusti. Turkisnahkavarastot ovat merkittävät, ja tuottajat ovat joutuneet pakon edestä sopeuttamaan tuotantoaan vaikeassa tilanteessa. Turkiselinkeino on merkittävä teurastuksen sivujakeiden, ylijäämäkalan, kalastuksen sivutuotteiden ja viljarehun kierrättäjä, joten alan vaikeudet heijastuvat myös rehu- ja elintarvikesektorille. Täsmä-tuesta on ollut apua, mutta tilanne jatkuu haastavana.

Teknologiateollisuudessa, jossa Etelä-Pohjanmaalla kone- ja metallituoteteollisuus muodostaa 85 % alueen yrityksistä, on selvitty pienemmillä vaurioilla kuin

useimmissa muissa maakunnissa. Kriisin vaikutukset ovat jääneet pelättyä pienemmiksi, koska olemassa olevat tilauskannat olivat kohtuullisen vahvoja. Yritysten väliset erot ovat toki merkittäviä. Teknologiateollisuus ry:n 2021 tammikuun koronapulssikyselyn perusteella yritysten tilanteessa on tapahtunut selvä käänne parempaan. Viime vuoden lopulla tilausten määrä kasvoi selvästi ja tilauskanta vahvistui. Viime vuoden viimeisellä vuosineljänneksellä yritykset saivat uusia tilauksia 21 prosenttia enemmän kuin edeltävänä vuotena. Myönteistä on, että tilauskertymä parani niin pienissä kuin suurissa yrityksissä kaikilla teknologiateollisuuden toimialoilla.

Epävarmuus tulee kuitenkin jatkumaan erityisesti pidemmällä aikavälillä eikä ole tietoa, onko kyse pysyvästä elpymisestä. Koronatilanteen kehittyessä huonompaan voi tilanne kääntyä nopeastikin.

Rakentamisen osalta tilanteessa ei ole tapahtunut voimakasta muutosta. Maakunnan sisällä rakentamisaktiviteetti vaihtelee suuresti. Seinäjoella rakentaminen jatkuu varsin vilkkaana. Julkisen rakentamisen haasteena on kuntien heikko taloudellinen tilanne, sillä omia elvytysvaroja ei pääsääntöisesti ole. **Rakennustuoteteollisuudessa** olemassa oleva tilauskanta on kannatellut yrityksiä. Rakennusteollisuus RT on arvioinut, että rakentaminen vähenee vuonna 2020 vain prosentin verran, mutta ensi vuonna on odotettavissa neljän prosentin lasku, koska toimiala on jälkisyklinen. Isompi pudotus on jälkisyklisellä alalla vasta edessäpäin. Sahateollisuudessa vienti on vetänyt edelleen, mikä on positiivista.

Palvelusektorin toimijat ovat kärsineet kriisistä eniten, sillä romahtanut kysyntä ja toimeenpannut rajoitukset ovat syöneet liikevaihtoa merkittävästi. Kohtuullisesti sujunut kesäkausi paransi tilannetta, mutta syksyllä edennyt koronan toinen aalto toi huomattavia vaikeuksia **majoitus- ja ravitsemusalalle** ja **tapahtumatuotannolle**.

Osa palvelualan yrityksistä on pystynyt kehittämään ja uudelleen suuntaamaan toimintaansa esimerkiksi verkko- ja noutopalvelujen avulla. Kesän aikana saatiin positiivisiakin signaaleja, mutta näyttää kuitenkin väistämättömältä, että konkurseja ja yritysten lopettamisia nähdään tulevaisuudessa lisääntyvässä määrin.

Maakunnalle tärkeiden kesätapahtumien 2020 peruuntuminen oli kova isku, sillä niiden suorat ja välilliset vaikutukset aluetalouteen ja työllisyyteen ovat varsin merkittävät. Esimerkiksi Seinäjoella on arvioitu, että alueen tapahtumien taloudellinen vaikuttavuus olisi ollut noin 35-40 milj. € sisältäen perinteisten tapahtumien lisäksi Kuninkuusravit. On arvioitu, että aikuisväestön rokottaminen olisi

mahdollista aloittaa loppukeväästä 2021. Kesän 2021 suur tapahtumien osalta valitsee suuri epävarmuus.

Kaupan alalla tilanne on monisyinen. Päivittäistavarakaupassa asiointissa on tapahtunut muutoksia. Peruselintarvikkeiden kulutus kotitalouksissa on kasvanut. Erikois- ja kivijalkakauppa ovat kärsineet kriisistä eniten, mikä tulee johtamaan yritysten lopettamisiin ja konkurssisiin. Rajoitusten lieventämisen myötä vilkastumista on tapahtunut, mikä on tuonut helpotusta tilanteeseen ja valaa uskoa tulevaan.

3 Toimenpiteet kriisistä nousemiseksi ja mahdollisuuksien hyödyntämiseksi

3.1 Yritysten toimintaedellytysten turvaaminen ja toiminnan uudistaminen

1. Yrityskentän proaktiivinen "perkaaminen"

Jatkuvana prosessina on koottava tilannetietoa yrityksistä, jotta voidaan suunnitella tarvittavia kehittämistoimia. Tärkeää on myös rakentaa tulevaisuudenuskoa ja luoda edellytyksiä vertaistuen ja hyvien esimerkkien levittämiseksi.

Toimenpiteet:

- Yhteisen yleisen tilannekuvan ylläpitäminen maakunnassa: koronaryhmän kokoontuminen jatkossakin ja itsearviointien tekeminen tähän mennessä kertyneistä opeista.
- Kriisiyritysten tunnistaminen yrityspalvelutoimijoiden yhteistyönä.
- Yritysten palvelutarpeiden aktiivinen kartoittaminen.
- Yrityspalvelujen markkinointi verkostoyhteistyönä, esim. toimialakohtaiset kampanjat ja webinaarit.
- Onnistumisista ja hyödynnetyistä mahdollisuuksista tiedottaminen eri verkostoissa; on erittäin tärkeää, että yritykset saataisiin pitämään kiinni kehittämistoimistaan koronahaasteista huolimatta.
- Toiminta- ja seurantatutkimusten toteuttaminen eri toimialojen yrityksissä niiden sopeutumisessa, liiketoiminnan uudistamisessa ja uusien liiketoimintamallien kehittämisessä koronakriisin aikana ja jälkeen.

2. Yritysten kehittämisrahoituksen jatkuvuuden varmistaminen

Yrityksissä on tehty koronatuen turvin tilanneanalyysseja ja suunniteltu kehittämistoimia. Kriisituista käytetyimmät ovat olleet Business Finlandin ja ELY-keskusten kehittämiseen liittyvät tuet sekä yksinyrittäjätuki ja yrittäjän väliaikainen työttömyysturva. Tosin yksinyrittäjien koronatuesta suuri osa Etelä-Pohjanmaalla on (tilanne elokuu lopussa) vielä käyttämättä, sillä

esimerkiksi liikevaihdon putoamiseen liittyvät tuen myöntämiskriteerit ovat melko vaativat tai ainakin niiden osoittaminen on monissa tapauksissa haastavaa. Lisäksi merkittävä osa yksityisistä harjoittaa yritystoimintaa sivutoimisesti.

Lomautuksiin liittyvien yhteistoimintaneuvotteluaikojen ja lomautusilmoitusajan lyhentäminen on ollut pk-yrityksille tärkeä keino toiminnan ja työpaikkojen turvaamiseksi. Työaikajoustot ja määräaikainen palkkatuki olisivat PK-yritysbarometrin ennakkotietojen mukaan tärkeä apu lyhyellä aikavälillä.

Tilannekuvaa yrityksissä on päivitettävä koronatilanteen eri vaiheissa ja kriisin jälkeen. On tärkeää varmistaa, että kehittäminen ei pysähdy epidemian liennyttyä. Kriisin myötä tehtyjen toiminnan uudistamissuunnitelmien toimeenpano on turvattava siten, että tunnistettuja kehittämistoimia kyetään viemään eteenpäin. Tuet on kohdennettava niin, että niillä pelastetaan muilta osin terveitä yrityksiä ja kompensoidaan koronan aiheuttamia menetyksiä. Entistäkin oleellisempaa on omistajanvaihdosten edistäminen, sillä koronakriisi tuo lisää yrityksiä myyntiin ja myyntihinnat saattavat pudota. Näistä yrityksistä tulee saada siirrettyä uusille omistajille terveitä liiketoimintoja.

Erityisen tärkeää on turvata kansalliset ja rakennerahoituksen tuet tilanteessa, jossa nykyisen EU-rahoituskauden varat on Etelä-Pohjanmaalla jo pitkälti käytetty. Tarpeet on huomioitava nykyisen rakennerahasto-ohjelman uudelleenbudjetoinnissa ja EU:n elpymisvälineen (REACT EU) varojen kohdentamisessa. Yrityksen kehittämisavustuksessa investointien tukitasoa tulisi voida nostaa (tällä hetkellä se on pienille yrityksille enintään 20 % ja keski suurille enintään 10 %).

Lisäksi esimerkiksi maaseuturahaston yritysryhmähankkeissa ja Business Finlandin hankerahoituksessa edellytettävän yksityisen rahoituksen osuutta tulee voida laskea alemmaksi.

Toimenpiteet:

- PK-yritysten tuotannon tai palveluiden uudelleen suuntaaminen, laajentaminen tms. uudistava kehittäminen. Kasvuun ja uudistamiseen kannustaminen.
- Globaalien arvoketjujen häiriötilanteista aiheutuvien riskien minimointi ja mahdollisuuksien hyödyntäminen (esim. "työn kotiuttaminen").

- Digitalisaation vahvistaminen ja uusien toimintamallien luominen palvelujen tuotannossa/viennissä, digitaalinen etäasiakaspalvelun kehittäminen, etävalvontaratkaisujen kehittäminen, XR- eli virtuaaliteknologian kehittäminen valmistavissa yrityksissä sekä näihin liittyvän osaamisen kasvattaminen.
- Yritysten oman liiketoiminnan ilmastovaikutusten tunnistaminen ja niiden vähentämisen keinovalikoiman tarkoituksenmukainen käyttöönotto.
- Vastuullisuusajattelun kehittäminen yrityksissä sekä kestävän kehityksen ja ilmastovaikutusten hillitsemistoimien luomien mahdollisuuksien hyödyntäminen.
- Myynnin ja markkinoinnin virittäminen, tuotteistaminen ja palveluliiketoiminta, johtaminen ja hallitustyö, hankintaosaamisen ja osto-osaamisen nostaminen esimerkiksi kehittämishankkeiden resursseilla.
- Elvytysvaiheessa etenkin elintarvikesektorilla biotalouden, kestävyiden ja huoltovarmuuden näkökulmien painottaminen. Biotalouden elinkeinot ovat Suomessa ekologisesti ja eettisesti maailmanmittakaavassa mallikelpoisia. Ne tarjoavat myös hyviä ratkaisuja ilmasto- ja ympäristökysymyksiin, minkä vuoksi erilaisten kehittämishankkeiden sisältöjen kehittämistä tulee kannustaa näihin suuntiin.

3. Maatalouden toimintaedellytysten turvaaminen

Alkutuotannossa on huolehdittava, että tilojen rakennekehitys ja investoinnit eivät pysähdy epidemian liennyttyä ja rahoituskausien taitteessa. Maatalouden investointien ja nuorten viljelijöiden aloitustukien rahoituksen riittävyyden varmistaminen siirtymäkautena ja edelleen siltana uudelle CAP-rahoituskaudelle on turvattava. Tuet tulee kohdentaa siten, että vaikuttavuus maatalouden kannattavuuden parantamiseen ja yrittäjätulon lisäämiseen on mahdollisimman hyvä. Rahoitusta tulee ohjata myös tuotannon tehostamiseen, eläinten hyvinvointiin ja töiden helpottamista tukeviin ratkaisuihin. Rahoituksen suuntaamisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota ilmastomuutoksen hillintään, kestävän kehityksen edistämiseen ja tuotannon vastuullisuuteen. Maataloustuottajat ovat ilmastomuutoksen torjunnassa etulinjassa. Maatalous ja maatalouden energiankulutus muodostavat merkittävän osan kasvihuonekaasujen kokonaispäästöistä Suomessa, mutta alkutuotannolla on huomattava rooli myös hiilensidonnassa.

Etelä-Pohjanmaalla on viime vuosina investoitu maatalouteen huomattavan paljon. Mittavia tuotantorakennusinvestointeja toteuttaneet tilat ovat

velkaantuneita ja siten erityisen haavoittuvaisia mm. tuottajahintojen vaihteluille. Investointeja toteuttaneet viljelijät ovat usein nuoria viljelijöitä, joiden varassa kotimainen ruuantuotanto tulevaisuudessa on. Käytössä tulee olla nykyistä parempia välineitä, joilla tilapäisissä maksuvalmiusongelmissa olevat, mutta muutoin kannattavan toiminnan edellytykset omaavat tilakokouksuudet voidaan auttaa kriisin yli.

Viljelijätukijärjestelmä säilyy nykyisellään siirtymäkauden aikana. Tämä tuo kaivattua vakautta tukipolitiikkaan ja antaa tiloille mahdollisuuden varautua ajoissa CAP:n tuomiin tukijärjestelmämuutoksiin.

Turkiselinkeinolla on Etelä-Pohjanmaalla merkittävä elinkeinollinen ja työllistävä vaikutus (19,3 % turkistiloista ja 21,7% myynnin arvosta). Turkiseläin-kasvatuksella on huomattava vaikutus myös kuntien verotuloihin. Etelä-Pohjanmaalla kaikkein suurin merkitys kuntatalouteen on Evijärvellä (10,6 %), mikä on samalla toiseksi suurin koko maassa. Turkisala on suhdanneherkkä, ja vientituotteena sillä on myös kansantaloudellisesti merkittävää potentiaalia. Kiina on suuri turkisten tuottaja, ostaja ja jatkojalostaja. Turkisten myynti ajautuikin koronaviruksen takia täyteen pysähdykseen jo siinä vaiheessa, kun virus levisi Kiinassa tammi-maaliskuussa 2020. Koronaviruksen aiheuttamat liikkumisrajoitukset ja talouden pysähtyminen niin Kiinassa kuin muualla maailmassa johtivat Saga Furs Oyj:n maaliskuun huutokaupan peruuntumisen kokonaan. Nettihuutokaupan myyntiprosentit jäivät heikoiksi, eikä syksyn huutokauppakaan tuonut helpotusta tarhaajien taloudelliseen tilanteeseen. Nahkoja on varastoissa merkittäviä määriä.

Alkutuotannon väliaikaisen tuen saajat ovatkin olleet Etelä-Pohjanmaalla pääosin turkistarhoja. Tuen hakijoilla on ollut huomattavan paljon enemmän tukeen oikeuttavia kustannuksia, kuin mitä maksimituen 10 000 euron saamiseen tarvittiin.

Toimenpiteet:

- Maatalouden investointirahoituksen riittävyyden varmistaminen ja tukikohteiden priorisointi
- Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen.
- Maatalouden riskien hallinnan välineiden uudistaminen ja kehittäminen.
- Lannan ravinteiden kierrätyksen edistäminen ja lannan prosessointi.
- Turvemaiden kasvihuonekaasujen päästöjen vähentäminen.

- Kivennäismaiden hiilensidonnan lisääminen.
- Uusiutuvan energian ratkaisut.

4. Talouden alueelliset elvytystoimet ja kotimaisen kysynnän aktivoiminen

Kunnat ovat koronakriisin aikana tehostaneet omaa elinkeinotyötään ja mm. toteuttaneet räätälöityjä ratkaisuja yritysten akuutista tilanteesta selviämiseksi (esim. erilaisin määräaikaisten vuokrahelpotuksin).

Elvytys- ja jälleenrakennusvaiheessa tärkeää on paikallisten yrittäjien palvelujen käyttö ja esimerkiksi matkailusektorilla kotimaiseen matkailuun panostaminen. Julkiset hankinnat ovat yritysten ja kuntien elinvoimaan merkittävästi vaikuttavia työkaluja.

Toimenpiteet:

- Julkisten hankintojen toimintamallien uudistaminen: kilpailutuksia tulee tehdä siten, että maakunnan omilla yrityksillä on mahdollisuudet menestyä (esim. pilkkomalla kilpailutuksia järkeviin kokonaisuuksiin). Ruokasektorin osalta julkisen sektorin kilpailutuksissa tulee painottaa sitä, että valittavan tuotteen vähimmäisvaatimuksena on oltava kotimaiselle tuotannollemme asetetut laatu- ja jäljitettävyyshormit.
- Lahiruoan ja -palvelujen edistäminen maakunnallisessa päätöksenteossa kaikin mahdollisin toimin.
- Lähipalvelujen hyödyntämisen puolesta kampanjoiminen ja yksityistalouksien kannustaminen paikallisten palveluiden käyttäjiksi.
- Taiteen ja kulttuurin vahvistaminen ja sitominen yhteiskunnan elpymisen kannalta olennaisiin rakenteisiin sekä toimenpiteisiin.
- Palvelusetelien käyttöönotto mahdollisimman laajasti mm. kuntien ja kuntayhtymien sote-palvelutuotannossa.

5. Uuden yritystoiminnan tukeminen

Kevyt- ja sivutoimiyrittäjyyteen liittyvien palveluiden (esim. yrityspalvelukeskus, Uusyrityskeskus) kysyntä on kasvanut. Uusyrityskeskus ja TE-toimisto ovat järjestäneet näihin liittyviä infotilaisuuksia, ja osallistujamäärä on koronakriisin myötä kasvanut. Tarve informaatiolle on koko alueella, ja verkossa toteutettuna osallistuminen on mahdollista kauempaakin. Myös muut yritysten perustajat huomioidaan entiseen tapaan. TE-toimisto ja ELY-keskus hankkivat yrittäjävalmennusta, ja yhteistyössä Uusyrityskeskus kauden kautta järjestetään yrityksen perustamisinfoja.

Starttirahan enimmäiskesto on pidennetty väliaikaisesti 12 kuukaudesta 18 kuukauteen. Lakimuutoksella on turvattu starttirahaa saavien yrittäjien mahdollisuus yritystoiminnan käynnistämiseen ja vakiinnuttamiseen koronapandemiasta huolimatta. Hallitus on esittänyt, että pidennyksen voimassaoloa jatkettaisiin vuoden 2021 loppuun saakka. Starttirahaa voitaisiin siten myöntää yhteensä enintään 18 kuukauden ajalle, kun starttirahakausi on alkanut vuoden 2020 loppuun mennessä.

Omistajanvaihdoksiin liittyen yrittäjägallupissa on tullut esiin, että olisi tärkeä tunnistaa sellaiset omistajanvaihdosta tai toiminnan alasajoa suunnittelevat yritykset, joilla on ollut kannattavan toiminnan edellytykset ennen koronaa, jotka edustavat jotain erityisosaamista, ovat paikkakuntansa/alueensa työnantajayrityksiä ja/tai alueen kärkitoimialojen verkostoyrityksiä tms. ja joilla on nähtävissä jatkossakin kannattavan toiminnan edellytykset. Ostajia ja toiminnan kehittäjiä on liikkeellä samaan aikaan. Näiden yrittäjien/yritysten kannustamista toiminnan jatkamiseen ja samanaikaisesti yritysten aktiivista myyntivalmistelua/myyntiä tulisi jatkaa. Toimivan markkinan ylläpito on kaikkien yhteinen etu, sillä maakunnassa tarvitaan kasvavia ja kasvuhakuisia PK-yrityksiä koronan jälkeen vielä enemmän kuin ennen kriisiä.

Toimenpiteet:

- Sivutoimi- ja kevytyrittäjyyden edellytysten parantaminen
  - lisäämällä tietoa näistä mahdollisuuksista
  - työttömyysturvalainsäädäntöä muuttamalla, jotta ihmisten palkkatyö-yrittäjyys-työttömyysjaksojen vaihtelut olisivat jatkossa sujuvampia niin byrokratian kuin ihmisten toimeentulon kannalta. Tämä teema tulisi saada sosiaaliturvan uudistuskomitean työlistalle.
- Yritysten omistajanvaihdosneuvonnan aktiivinen jatkaminen koronasta huolimatta sekä omistajanvaihdosten edistämiseen kehitettävät uudet toimintamallit.

6. Pankkien lainanhoitojoustosta ja vakavaraisuudesta huolehtiminen

Euroalueen pankkisääntelyssä on ristiriitaista se, että EKP laittaa rahaa liikkeelle ennätyksellisiä määriä (jo ennen korona-aikaakin) ja samaan aikaan rajoittaa sääntelyllään pankkien mahdollisuuksia luotottaa yritysasiakkaita.

Vakavaraisuutta kiristävät toimet luovat rajoitteita. Yritysrahoituksen vakavaraisuusvaade eli riskipaino on sääntelyn myötä kasvanut merkittävästi. Jotta

pankin vakavaraisuus säilyisi edes samalla tasolla yritysrahoituksen jälkeen, on luotoista perittävä yhä kovempia marginaaleja. Mitä korkeampi yrityksen rating on, sitä suurempi vakavaraisuusvaade sen luotottamisesta syntyy. Tämä näkyy yritykselle korkeampana lainan marginaalina.

Myös lainanhoitajoustot vaikuttavat pankin vakavaraisuuteen ja tulokseen. Kun korkeammassa ratingluokassa olevalle yritykselle myönnetään lainanhoitojoustona lainan lyhennysvapaata, se heikentää yrityksen luoton luokitusta. Samalla heikompi luokitus johtaa vakavaraisuusvaateen kasvuun. Peräkkäiset lainanhoitajoustot ovat kaikkein pahimpia: silloin paremmankin yrityksen luotto ajautuu ns. ongelmaluottoihin, mistä seuraa automaattista alaskirjausta eli tuloksesta tehdään luottotappiovarausta. Tämän varauksen määrä tulee yhtä suurena, oli luotolla kattavat vakuudet tai ei vakuuksia ollenkaan. Kyseessä ei siis ole tosiasiallinen riskin kasvu vaan laskennallinen arvonalennus.

Jos yhtä aikaa sääntelyllä viedään vakavaraisuutta ja tulosta, on pankkien pakko hillitä yritysrahoitustaan. On ymmärrettävää, että pankkitoiminta vaatii sääntelynsä, joka rajoittaa riskin ottamista. On kuitenkin tunnistettava sen järkevät rajat. Suomi tarvitsee toimivaa yritysrahoitusmarkkinaa.

Toimenpiteet:

- Pankkitoiminnan sääntelyn lieventäminen yritysten rahoitusmarkkinoiden turvaamiseksi.

3.2 Kestävä liikenne ja ympäristö, ml. laajakaistainfrastruktuuri ja Seinäjoki Smart Station

Julkisia investointeja on välttämätöntä aikaistaa ja kasvattaa, jotta voidaan tukea työllisyyttä ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Tie- ja raideverkon kehittäminen on investointi tulevaisuuteen. Yli 100 megabitin kiinteän laajakaistan saatavuudessa Etelä-Pohjanmaa on maakuntien keskinäisessä vertailussa viimeisenä.

Ekologinen jälleenrakennus ja vihreään kasvuun liittyvät investoinnit pystyvät osaltaan vahvistamaan työllisyyttä ja paikallisyhteisöjen elinvoimaa.

- Nopeasti toteutettavissa olevat liikenneinvestointikohteet
  1. Valtatien 3 kehittäminen (18 milj. €)

- Vt 3 ja vt 19 risteys Jalasjärvellä (8 milj. €)
- Vt 3 ohituskaistat: Rajala ja Koskue (10 milj. €)
- 2. Seututien 661 Kauhajoki – Isojoki kunnostuksen loppuun saattaminen (9 milj. €)
- 3. Alavuden puuterminalin kunnostus (1,5 milj. €)
- 4. Alemman asteen tieverkon kunnostukset (5 milj. €)
- 5. Seinäjoen lentoaseman rahtilogistiikkakeskuksen rakennus- ja infrastruktuuri-investoinnit (noin 1-2 milj. €)
  - Hallirakennukset dronelogistiikan tarpeisiin
- 6. Ekologisen mallilentokentän teknologiapilotoinnit ja niihin liittyvät investoinnit (noin 10 milj. €)
  - Sähkölentoja tukevan asema- ja sähköinfrastruktuurin kehittäminen Seinäjoen lentoasemalle (2 milj. €)
  - Latausinfra (2 x 2MW laturia), sähkönsiirtokapasiteetin nostaminen, lähestymisjärjestelmät
- **Suunnitteluvalmiuden kohottaminen muissa tärkeissä tulevaisuuden väylähankkeissa**
  1. Vaasa-Seinäjoki-Jyväskylä -liikennekäytävän yhteysvälitarkastelu (0,1 milj. €)
  2. Vt 19 Seinäjoki-Lapua tiesuunnitelma 2+2 (0,6 milj. €) (*rahoitus tähän saatu*)
  3. Vt 18 Seinäjoen itäinen ohikulkutie – Pultra, esiselvitys (0,1 milj. €)
  4. Suupohjan radan suunnittelu (1,3 milj. €)
  5. Seinäjoki-Jyväskylä -radan sähköistyksen suunnittelu (2,5 milj. €)
  6. Seinäjoki-Tampere -kaksoisraiteen suunnittelun käynnistäminen (10 milj. €)
  7. Mt 711 parantamisen suunnittelu Ruona-Alajärvi (1 me)

- **Laajakaistarakentamisen tuki**

Nopean kiinteän laajakaistan saatavuus on maakunnista kaikkein heikoin Etelä-Pohjanmaalla. Kansallisen laajakaistarakentamisen tuki ja tukiehtojen järjestyttäminen on olennaisen tärkeää. Maaseutuohjelman tukimahdollisuuksiin sekä EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF)

sisältöihin tulee kuulua laajakaistarakentamista tukevia rahoitusmuotoja. Etelä-Pohjanmaalla rahoitustarve on arviolta yhteensä noin 30 me.

- **Seinäjoen Smart Station: Seinäjoen asemanseudun investointipaketti**
  - o Seinäjoen ratapihan muutokset (yht. 65,7 milj. €):
    - Seinäjoen henkilöratapihan muutokset 30,1 milj.€.
    - Roveksen uusi tavararatapiha ja logistiikkakeskus 23,1 milj.€.
    - Yhdysraide pääradan ja Haapamäen radan välillä 12,5 milj. €.
  - o Seinäjoen uusi puunlastaustermiinaali (Rahkola) metsäteollisuuden kasvavaan puunkuljetustarpeeseen (9,7 milj. €).
  - o Uusi aseman alikulku palvelemaan raideliikennettä, uutta kylpylä- aluetta sekä yhdistämään keskustan ja Pohjan kaupunginosat (11,5 milj. €).
  - o Uusi 550-paikkainen pysäköintitalo palvelemaan liityntäpysäköintiä ja asema-alueen työpaikkakeskittymää (12 milj. €).
  - o Asemanalueen uudet liikennejärjestelyt (4,9 milj. €).
  - o Pajuluoman kunnostus ja puhdistus ja haitallisten ympäristövaikutusten minimointi (3 milj. €).
  - o Raideliikenteen tietoliikenneverkkojen sekä turvalaitteiden uudelleenjärjestelyt Asemakorttelien alueella (7 milj. €).
  - o Matkaketjujen sujuvuuden ja toimivuuden kehittäminen (kauko- ja paikallisliikenteen busseille tarvittava uusi laiturialue junalaitureiden läheisyydessä) (3 milj. €).
- **METSO –ohjelman täydennys**
  - o Etelä-Pohjanmaan metsien suojelu on jäämässä jälkeen tavoitteistaan. Vihreän kehityksen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi vapaaehtoista suojelua on mahdollisuus lisätä merkittävästi. Arvioitu rahoitustarve on noin 2 me.

EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF, kts. myös luku 5) tukea on voitava kohdentaa investointien rahoittamiseen.

3.3 Aktiivinen työvoimapolitiikka

Alueellisen työvoimapolitiikan keskiössä on koko maakunnan kattava aktiivinen työvoimapolitiikka, joka tähtää korkeaan työllisyysasteeseen, nopeaan työllistymiseen ja pitkittyvän työttömyyden ehkäisyyn. Vuonna 2021 käynnistävät työllisyyden kuntakokeilut (Seinäjoki, Ilmajoki) sekä seutukaupunkien kuntakokeilu (7 kuntaa) ovat jatkossa keskeinen osa työvoima- ja yrityspalvelujen toteutusta alueella. Kokeiluihin ohjataan kokeilualueilla ne työttömät ja työvoimapalveluissa olevat työnhakijat, jotka eivät ole oikeutettuja ansiopäivärahaan. Lisäksi kohderyhmään kuuluvat kaikki alle 30-vuotiaat työnhakijat ja kaikki maahanmuuttajat, jotka ovat joko työttömänä tai työvoimapalveluissa hankealueiden TE-toimistoissa.

Korkean työttömyyden aikana aktiivisten työvoimapalveluiden rooli korostuu. TE-palveluiden markkinointikampanja aloitettiin keväällä 2020. Kampanjan tarkoituksena on kehittää uudenlaisia markkinointiratkaisuja ja hyödyntää sähköisiä kanavia asiakkaiden tavoittamiseksi. Kampanjaa toteutetaan yhteistyössä palveluntuottajien ja koulutusorganisaatioiden kanssa. Kampanjan avulla tehdään kumppanuusyhteistyö ja sen hyödyt näkyviksi.

Työvoimapalveluita ja erityisesti työvoimakoulutuksia on runsaasti tarjolla. Palveluvalikoima on jo nykyisellään kattava ja palvelut ovat joustavia, jolloin mm. koulutusratkaisujen ja -polkujen räätälöinti on mahdollista.

Ennen koronakriisiä osaavan työvoiman saatavuuden osalta tilanne oli maakunnassa kärjistynyt. Kun koronatilanne alkaa normalisoitua, on selvää, että työvoimapula tulee jälleen olemaan todellinen ongelma koko maakunnan alueella. Nyt olisikin panostettava muualla "liikkuvan" ja tilapäisesti vailla työtä olevan työvoiman saamiseen maakunnan alueelle esimerkiksi markkinoimalla maakunnan työ- ja asumismahdollisuuksia.

Teknologiateollisuuden työvoimatarpeen turvaamiseksi on luotu erillinen yhteistyöverkosto, jossa ovat jäseninä mm. ELY-keskus, TE-toimisto, Teknologiateollisuus ry, SeAMK, Sedu ja JAMI. Verkosto on toteuttamassa erilaisia markkinointikampanjoita teknologiateollisuuden monipuolisista koulutusmahdollisuuksista. Verkossa toteutettavissa tilaisuuksissa on mukana myös alan työnantajia kertomassa alan työmahdollisuuksista ja osaamistarpeista. Käynnissä on VeTek - Vetoa

tekniikan aloille -ESR-hanke, joka on sisarhankkeineen yli 600 000 euron hanke teknologia-alojen vetovoiman lisäämiseksi. Päähakija on Sedu, mutta SeAMK on myös mukana.

SeAMK aloittaa syksyllä 2021 tieto- ja viestintätekniikan insinöörien koulutuksen, mikä on merkittävä asia koko maakunnan menestymisen ja kehittymisen kannalta.

Toimenpiteet:

- Teemoittaisten ja kohderyhmäkohtaisten tilaisuuksien järjestäminen työnhakija-asiakkaille monikanavaisesti (esim. Teams, MessiLive ja erilaisia webinaareja) jatkossakin. Viestintä kytetään entistä kiinteämmin osaksi palveluohjausta:
  - Työnhakijoiden infot ja palvelusparraukset
  - Työvoimakoulutusten täsmäinfot ja toimialakohtaiset infot
  - Muutosturvapalvelut
  - Palveluwebinaarit – palvelutietoisuudesta tukea oman palvelutarpeen tunnistamiseen
- Uusien innovatiivisten palvelujen kehittäminen yhteistyössä TE-toimiston ja kuntakokeilujen kanssa. Tiiviin yhteistyön jatkaminen palveluntuottajien ja koulutusorganisaatioiden kanssa.
- TE-toimiston asiakkaiden osaamisen kehittämisen mahdollistaminen palveluiden poluttamisen kautta.
- Osaamis- ja ammattitaidon kartoitustyökalujen laaja käyttöön-otto.
- ESR-hankkeiden ja kansallisten työvoimapoliittisten hankkeiden yhteistyön jatkaminen, jotta voidaan kehittää vaikuttavuutta ja uusia toimintatapoja.
- Monialaisen asiakaspalveluyhteistyön jatkaminen kuntien, Kelan, sotepalvelujen ja TE-hallinnon kanssa.
- Työvoimapoliittisten toimien suuntaaminen tehokkaasti erityisesti nuorten työttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisemiseksi.
- Työvoiman saatavuuden turvaaminen kehittämällä palveluja myös kohderyhmittäin, esimerkiksi:
  - Ulkomaisen työvoiman tilanne/tarve eri toimialoilla
  - Nuorten työllistymiseen liittyvät tukikampanjat
  - Ohjaamot mukaan tiiviimmin rekrytointiyhteistyöhön
  - Osatyökykyisten palvelujen tehostaminen
  - Asiantuntijoiden/toimihenkilöiden/korkeastikoulutettujen tehostetut täydennyskoulutukset

3.4 Osaaminen, innovaatiotoiminta ja koulutus

Maakunnan innovaatioekosysteemiä on vahvistettava niin aineellisten kuin aineettomienkin investointien avulla. Sisällöllisesti innovaatiotoiminnassa kannustetaan digitalisaation sekä puhtaiden teknologioiden ja ratkaisujen edistämiseen, kestävien helposti saavutettavien ja älykkäiden liikennemuu-
tojen kehittämiseen. Tukea voidaan osoittaa myös hyvinvointi-, sosiaali- ja terveysalaan liittyvään TKI-toimintaan, jolle on entistä enemmän tarvetta.

Koronapandemian vaikutukset lisäävät tarvetta nopeaan ja joustavaan rea-
gointiin sekä ennakointiin ja varautumiseen. Kriisin erityisesti nuoriin koh-
distuvien haitallisten vaikutusten torjumiseksi koulutustarjontaa on kasva-
tettava etenkin osaajapulaa potevilla aloilla, kuten ICT- ja SOTE-aloilla sekä
tekniikan aloilla.

Koronakriisi on käytännössä pakottanut kaikki koulutuksen tarjoajat otta-
maan ison digiloikan. Toimintakäytänteitä ja -malleja on ollut pakko muut-
taa, ja on selvää, että osa uusista käytänteistä on tullut jäädäkseen.

EU-rahoitusta on hyödynnettävä entistä intensiivisemmin. Kansainvälisiin
verkostoihin pääsy tulee entistä tärkeämmäksi, ja kullakin E-P:n painoalalla
ja älykkään erikoistumisen strategisilla painoaloilla pitää olla kytkös parhai-
siin mahdollisiin kansainvälisiin verkostoihin (esim. eDIH ja ruoka-alan ver-
kostot). Esimerkiksi Green Deal, Digital Europe, COSME (matkailu) ja Eras-
mus+ ovat hyviä mahdollisuuksia Etelä-Pohjanmaalle.

Toimenpiteet:

- Kaikkia opintoja ei ole mahdollista tai järkevää normaalioloissa toteuttaa verkko-opetuksena, mutta on systemaattisesti käy-
tävää eri koulutusalat läpi ja suunniteltava, mitkä osiot on järke-
vää toteuttaa lähiopetuksena ja mitkä verkko-opetuksena.
- Varautuminen siihen, että jatkossa opiskelu tulee olemaan
monimuotoista "hybridiopiskelua". Opiskelijoiden ja koulutta-
jien valmiuksia on kehitettävä jatkuvasti. On huolehdittava vaa-
timusten mukaisesta laitekannasta ja panostettava erilaisin ke-
hittämishankkein esim. lisätyn todellisuuden oppimisympäris-
töihin.
- Määrätietoinen verkko-opetuksen kehittämiseen ja sen peda-
gogiseen muotoiluun panostaminen. e-Koulutuksen

tarjoamisessa on mahdollisuutensa mutta myös vaaransa (palveluiden ja tuotteiden täytyy olla kunnossa).

- Ohjausosaamiseen panostaminen. Huomiota on kiinnitettävä myös jatkuvan oppimisen ohjausosaamiseen eli siihen, miten työelämässä olevia tai työmarkkinoiden ulkopuolella olevia voidaan paremmin ohjata avoimiin opintoihin ja muihin jatkuvan oppimisen muotoihin.
- Virtuaalisiin kv-vaihtoihin panostaminen fyysisen liikkuvuuden sijaan ja rinnalla. Matkustuksen palautumisesta ei ole tietoa, ja muutoinkin virtuaaliset vaihtomahdollisuudet tarjoavat kansainvälistymismahdollisuuden suuremmalle määrälle opiskelijoita.
- Työ- ja elinkeinoelämää sekä urakehitystä tukevia korkeakoulupolkuja, täydennyskoulutusta ja ei-tutkintotavoitteista koulutusta on kehitettävä, jotta kyetään vastaamaan joustavasti ja tehokkaasti tulevaisuuden osaamistarpeisiin. Jatkuva oppiminen on tehtävä aidosti mahdolliseksi.
- Korkeakoulujen tutkintomäärien lisääminen, missä on huomioitava alueellinen tasapaino ja elinkeinoelämän tarpeet. Etelä-Pohjanmaan koulutustarjontaa on kasvatettava erityisesti osaajapulaa potevilla aloilla, kuten ICT- ja SOTE-aloilla sekä tekniikan aloilla.
- Toisen asteen koulutuksen resursseja on kasvatettava ja turvattava koulutuksen saavutettavuus. Ammatillisen koulutuksen rahoitusta on lisättävä.
- Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kasvun edellytysten parantaminen, esimerkkeinä korkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen t&k-toimintaan liittyvät laboratorioympäristöt sekä oppilaitosten ja yritysten t&k-toimintaa yhteen sitovat demonstraatio- ja pilottiympäristöt. Kehittämiseen tarvitaan mm. aluekehitysvaroja.
- Terveystieteiden uusien tuotteiden ja innovaatioiden nopea kehittäminen ja validointi.

4 Seinäjoen ekosysteemisopimus

4.1 Tavoitteet ja sisältö

Hallitusohjelmassa tavoiteltujen TKI-panostusten saavuttamiseksi Suomessa on vahvistettava ja levennettävä osaamiskärkiä sekä lisättävä toimenpiteiden vaikutavuutta. Tähän tavoitteeseen liittyvät yliopisto- ja yliopistokeskuskaupunkien kanssa laadittavat ekosysteemisopimukset julkisen ja yksityisen TKI-rahoituksen strategisesta kohdentamisesta. Ekosysteemisopimukset ovat osa hallituksen toimia, joilla Suomesta halutaan luoda vuoteen 2030 mennessä maailman toimivin kokeilu- ja innovaatioympäristö. Ekosysteemisopimusten kantavana ideana ovat innovatiiviset ja edelläkävijyyttä tavoittelevat kaupungit, jotka omien vahvuuksien pohjalta hyödyntävät digitalisaation, uusien teknologioiden ja hiilineutraaliuden tuomia mahdollisuuksia ja siten vauhdittavat elinkeinoelämän uudistumista ja kestäväää kaupunkia.

Seinäjoen innovaatiotoimintaa vahvistava ekosysteemikokonaisuus vuosille 2020–2027 on nimeltään ÄLYKÄS VIHREÄ KASVU. Sen strategisen tason kehittämisen painopisteitä on kaksi: 1) Ruokaekosysteemin kestävä uudistuminen ja 2) Älykkäästi uudistuva teollisuus. Seinäjoen ekosysteemisopimus perustuu alueellisiin vahvuuksiin, joita ovat mm. vahva yrittäjyyden perinne, monialainen ja laajasti verkottunut korkeakoulutoiminta sekä tiivis yhteistoiminta eri osapuolten kesken.

Ensimmäisen strategisen painopisteen tavoitteena on uudistaa alueen ruokaekosysteemi kestävästi uudelle kansainväliselle tasolle yritysten vahvuudet, investoinnit, alan kestävyysmuutos ja digitalisaatio kasvun lähteenä huomioiden.

Toisen strategisen painopisteen tavoitteena on alueen nousevan valmistavan teollisuuden automaation ja digitalisaation vahvistaminen ja toimintaedellytysten kehittäminen sekä alan uuden kansainvälisen liiketoiminnan ja liiketoimintamallien synnyttäminen.

Alla on kuvattu kokonaisuus tiiviisti kaavion avulla:

4.2 Rahoitus

Ekosysteemisopimusten käynnistysvaiheen perusrahoitukseen ohjataan kansallista alueiden kehittämisen rahoitusta (ns. AKKE-rahoitus). Uuden EU-ohjelmakauden käynnistyttyä alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta tullaan osoittamaan vähintään 6 % EAKR-rahoituksesta kaupunkien ekosysteemisopimusten koordinaatio- ja aktivaatiotoimintaan. EAKR-kaupunkikehittämisen rahoituksen kansallinen jako kaupunkien kesken ei ole vielä selvillä. Painopisteiden mukaista kehittämistoimintaa voidaan tukea myös maakunnan omalla rakennerahastorahoituksella normaalin hanketoiminnan puitteissa.

Kaupunkikehittämisen ekosysteemin rakentamiseen liittyy runsaasti sellaisia strategisia investointitarpeita ja kehitysalustoja, jotka tukevat painopisteiden mukaisen innovaatioverkostojen toimintaa. Vaikutukset ovat paitsi maakunnan sisäiseen kehitykseen liittyviä myös valtakunnallisia ja kansainvälisiä. Kokonaisuutta tukevat investoinnit ovat alkuvaiheessaan samalla myös koronakriisin hoitoon soveltuvia elvyttäviä toimenpiteitä, joiden hyödyt säteilevät laajasti esimerkiksi työllisyystilanteeseen rakennussektorilla.

5 Korona-elvytysrahoitus

5.1 EU:n elpymisväline

EU:n huippukokouksessa heinäkuussa linjattiin pääpiirteitä EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä sekä elpymisvälineestä (*Next Generation EU*).

EU:n elpymisvälineen ohjelmat (yhteensä 750 mrd. euroa vuoden 2018 hinnoin).

Lähde: Valtiovarainministeriön muistio 19.8.2020

Ohjelma	Koko (EU)	Arvio Suomen osuudesta (EU-rahoitus; lisäksi mahdollisesti välineestä riippuen kansallista rahoitusta)
Elpymis- ja palautumistukiväline (RRF)	672,5 mrd € (lainat 360 mrd €, avustukset 312,5 mrd €)	2,1 mrd € (avustuksista)
REACT-EU-väline	47,5 mrd €	noin 166 milj. €
Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF)	10 mrd €	242 milj. € elpymisvälineen kautta (lisäksi monivuotisesta rahoituskehyksestä 182 milj. € eli yhteensä 424 milj. €)
Horisontti Eurooppa -puiteohjelma	5 mrd €	

Ohjelma	Koko (EU)	Arvio Suomen osuudesta (EU-rahoitus; lisäksi mahdollisesti välineestä riippuen kansallista rahoitusta)
Invest EU-ohjelma	5,6 mrd €	
Maaseudun kehittäminen	7,5 mrd €	noin 209 milj. €
RescEU-valmiusvarasto	1,9 mrd €	

5.1.1 RRF (elpymis- ja palautumistukiväline)

Keskeisin osa elpymisvälinettä on elpymis- ja palautumistukiväline (RRF), jonka saamiseksi jäsenvaltion on esitettävä vuosia 2021–2023 koskeva kansallinen elpymis- ja palautumissuunnitelma. Suunnitelmasta käytetään nimitystä Suomen kestävän kasvun ohjelma. Hallitus linjasi budjettiriihen yhteydessä elpymis- ja palautumissuunnitelman painopisteet ja kokonaisuudet sekä mm. hankkeiden valintakriteerit. Valmistelua koordinoi valtiovarainministeriö.

Suomen kestävän kasvun ohjelman eli RRF-suunnitelman painopisteet ovat

- Koulutus, tutkimus- ja innovaatiotoiminta
- Vihreä siirtymä
- Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn turvaaminen
- Kestävän infrastruktuurin ja digitalisaation vahvistaminen
- Työmarkkinoiden toiminta, työttömille suunnatut palvelut ja työelämän kehittäminen
- Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen

Kansallinen alustava suunnitelma valmistui marraskuun 2020 lopussa. Luonnos (selonteko) oli eduskuntakäsittelyssä joulukuussa, ja parhaillaan (helmikuu 2021) se on valiokunnissa lausunnolla. Muun muassa Länsi-Suomen maakuntien liitot

ovat toimittaneet valiokunnille lausuntonsa ohjelmasta ja sen toteuttamisen periaatteista.

Etelä-Pohjanmaan liitto on yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa koonnut alustavia kehittämiskokonaisuuksia, joiden arvioidaan sopivan RRF-rahoitukseen.

Lopullinen ohjelma toimitetaan komissioon huhtikuun 2021 loppuun mennessä

RRF:n avustuksista myönnetään 70% vuosina 2021–2022 ja 30% vuonna 2023. Uudistusten ja investointien tulee olla valmiita 31.7.2026 mennessä. Avustusten tukimuoto ja muut hallinnolliset menettelyt selviävät myöhemmin. Kansallista vastinrahaa ei tarvittane, mutta joissain kokonaisuuksissa sitä voidaan edellyttää.

Sisällöllisesti keskeisinä teemoina ovat digitalisaatio ja vihreä siirtymä, sillä myös RRF:n tuesta vähintään 30 % tullaan kohdentamaan ilmastotavoitteen tukemiseen.

Rahalla voidaan toteuttaa investointeja, rakenneuudistuksia, teollisuuden uudistamista jne.

Tällä hetkellä (helmikuu 2021) on tärkeää seurata elvytysohjelman sisällön käsittelyä ja vaikuttaa maakunnalle tärkeiden kohteiden sisällyttämiseksi ohjelmaan. Tällaisiksi on nähty ainakin muun muassa tietoliikenneyhteyksien parantaminen (laajakaistat), uudet energiatuotantomuodot (biokaasu) sekä toteutusvalmiit infrastruktuurihankkeet.

Valmistelun edessä kootaan edelleen hanke-ehdotuksia, jotka toteuttavat ohjelman tavoitteita. Kun ohjelman toimeenpanosta etenee konkretiaan, maakunnan toimijoiden tulee valmistautua hakemaan rahoitusta jo tänä keväänä ensimmäisten joukossa.

Painopisteen "Kestävän infrastruktuurin ja digitalisaation vahvistaminen" keskeisiä hankkeita on esitetty myös tämän EPKE-suunnitelman kohdassa 3.2

5.1.2 REACT-EU

5.1.2.1 REACT-EU -kokonaisrahoitus Etelä-Pohjanmaalla

REACT-EU -välineen rahoitus toimeenpannaan kauden 2014–2020 rakennerahasto-ohjelman kautta. REACT-EU -rahoituksen tarkoituksena on tukea alueita COVID-19 -pandemian vahinkojen korjaamisessa. Samaan aikaan määrärahoilla

luodaan pohjaa talouden vihreälle, digitaaliselle ja palautumiskykyä tukevalle elpymiselle.

Rahoituksesta 70 % on EAKR- rahoitusta ja 30 % ESR-rahoitusta. Kokonaisrahoituksesta 25 % tulee kohdistua ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen ja siihen sopeutumiseen liittyviin toimenpiteisiin. REACT-EU:n käytössä ei poikkeuksellisesti edellytetä vastinrahoituksena kuntarahoitusta. Arvio kunta- ja muusta julkisesta rahoituksesta täytetään kuitenkin rahoitus suunnitelmiin, ja käytännössä kuntarahoitusta kuitenkin tulee kertymään, koska omarahoitusta joka tapauksessa edellytetään hankkeilta voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Rahoituksen käyttö tulee suunnitella siten, että hankkeet päättyvät ohjelmakauden 2014-2020 hankkeille aiemmin määritellyn, 31.8.2023 päättyvän toteutusajan puitteissa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on 21.12.2020 toimittanut tiedon maakunnittaisista REACT-EU -määrärahoista. Määrärahojen jaossa on huomioitu tilastoaineiston perusteella tehty arvio aluetaloudesta, alueen koronaresilienssistä eli sopeutumis- ja muutosjoustavuudesta sekä koronan aluevaikutuksista.

Määräraha sisältää REACT-EU -rahoituksen lähes kokonaisuudessaan. Pieni osuus tulee jaettavaksi vielä vuonna 2022. Määrärahojen jaon toimintalinjoittain, erityistavoitteittain ja viranomaisittain hyväksyy maakunnan yhteistyöryhmä (MYR).

Etelä-Pohjanmaan maakunnan REACT-EU -rahoitus yhteensä:

	EU+valtio, milj. €
Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) toimintalinja	6,092
Euroopan sosiaalirahaston (ESR) toimintalinja	2,611
	8,703

Tarkemmat erityistavoite-, viranomais- ja vuosikohtaiset taulukot ovat **liitteenä**.

5.1.2.2 REACT-EU -välineen painotukset Etelä-Pohjanmaalla

Euroopan aluekehitysrahasto

EAKR-rahoitusta käytetään ensisijaisesti pk-yritysten tukemiseen ja erityisesti uusiutumiseen kriisistä selviämiseksi, digitaaliseen ja vihreään siirtymään ja sitä tukevaan tuotteiden, palvelujen ja tuotantomenetelmien kehittämiseen sekä uuden teknologian käyttöönottoon.

EAKR-toimintalinjassa on kaksi erityistavoitetta. TEM suosittelee, että ensimmäiseen erityistavoitteeseen (*pk-yritystoiminnan vahvistaminen erityisesti digitalisaation ja vihreän talouden näkökulmasta*) kohdennettaisiin 60 % rahoituksesta ja toiseen erityistavoitteeseen (*tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kehittäminen erityisesti digitalisaation edistämisen ja yhteiskunnan ja hiilineutraalisuustavoitteen toteuttamisen näkökulmasta*) 40 % rahoituksesta.

ELY-keskuksen ja Etelä-Pohjanmaan liiton arvion mukaan suositellulla erityistavoitteiden välisellä jaolla voidaan edetä siten, että ELY-keskus toimii rahoittajana erityistavoitteessa 12.1 ja maakunnan liitto erityistavoitteessa 12.2. On kuitenkin tarkoituksenmukaista tarkastella esimerkiksi joulukuussa 2021 tilannetta ja tehdä tarvittaessa muutoksia erityistavoitteiden ja/tai viranomaisten välisiin osuuksiin.

Rahoitettavissa hankkeissa huomioidaan rahoitusehtojen salliessa tämän EPKE-suunnitelman lähinnä luvussa 3 tunnistetut kehittämistarpeet.

Erityistavoite 12.1 Pk-yritystoiminnan vahvistaminen erityisesti digitalisaation ja vihreän talouden näkökulmasta (EAKR)

Rahoittaja: Keski-Suomen ELY-keskus

Rahoitus: 3,65 milj. € (EAKR+valtio). Rahoituksesta 70 % arvioidaan sidottavan vuonna 2021 ja 30 % vuonna 2020.

Hankearviointia tehtäessä noudatetaan [Länsi-Suomen yritysrahoitusstrategiaa](#), joka on käsitelty myös Etelä-Pohjanmaan maakunnan yhteistyöryhmässä 8.12.2020. Strategiaan valmistellaan lisäksi erityisesti REACT-EU-rahoitusta koskeva liite. Avustuksia suunnattaessa huomioidaan Etelä-Pohjanmaan maakunnan älykkään erikoistumisen kärjiksi valitut painoalat: kestävät ruokajärjestelmät ja biotalouden uudet ratkaisut, älykkäät ja energiatehokkaat järjestelmät sekä uudistuva palvelu- ja elämystuotanto.

Ohjelma-asiakirjan mukaan rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

- tuetaan koronavaikeuksista kärsiviä pk-yrityksiä (esim. palvelualoista matkailu, kulttuuri- ja tapahtumapalvelut) kehittämään ja uudistamaan palveluja ja tuotteita tavoittamaan nykyisiä ja uusia asiakasryhmiä
- tuetaan teollisuuden alan pk-yrityksiä ja niiden TKI-toimenpiteitä erityisesti vähähiilisten ja kiertotaloutta edistävien tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittämisessä, kaupallistamisessa ja kansainvälistymisessä sekä uuden teknologian käyttöönotossa huomioiden tuotteiden koko elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset
- tuetaan pk-yritysten kyberturvallisuuden kehittämistä sekä digitaalisuuden hyödyntämistä yrityksen toiminnassa (erilaiset datapohjaiset ratkaisut ja niihin liittyvä TKI-toiminta kuten big data, analyysityökalut, tekoäly)
- tuetaan markkinaosaamisen sekä vientiä mahdollistavien verkostojen ja yritysekosysteemien kehittämistä
- tuetaan hyvinvointi-, sosiaali- ja terveysalan pk-yrityksiä ja niiden TKI-toimintaa tuotteiden ja palveluiden nopeassa kehittämisessä, digitalisaation hyödyntämisessä sekä systemaattisessa kliinisessä testaamisessa ja validoinnissa

Erityistavoite 12.2 Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kehittäminen erityisesti digitalisaation edistämisen ja yhteiskunnan hiilineutraalisuustavoitteen toteuttamisen näkökulmasta (EAKR)

Rahoittaja: Pirkanmaan liitto (Etelä-Pohjanmaan liitto)

Rahoitus: 2,437 milj. € (EAKR+valtio). Lisäksi hankkeissa arvioidaan kertyvän kunta- tai muuta julkista rahoitusta noin 0,7 milj. €. Rahoituksesta 70 % arvioidaan sidottavan vuonna 2021 ja 30 % vuonna 2020.

Ohjelma-asiakirjan mukaan rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

- vauhditetaan yritysten, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin digitalisaatiota ja tuotteiden, palveluprosessien ja palveluiden kehittämistä erityisesti koronapandemiasta toipumisen näkökulmasta (ml. saavutettavat ja helppokäyttöiset palvelut ja digitaaliset laitteet)
- edistetään teollista digitalisaatiota

- edistetään vihreään kasvuun, luonnonvarojen kestäväään käyttöön sekä kestäväään teknologiaan ja kiertotalouteen liittyvää elinkeino- ja osaa-
mislähtöistä TKI-toimintaa
- kehitetään välineitä ja työkaluja julkisten hankintojen hyödyntämiseksi kehittämisen työkaluna sekä uuden liiketoiminnan ja innovaatioiden kaupallistamisessa
- kehitetään elinkaariajatteluun ja systeemiseen muutokseen liittyvää TKI- ja liiketoimintaa
- tuetaan kestävien liikennejärjestelmien ja liikkumisen digitalisaation kehittämistä
- tuetaan terveydenhoidon uusien tuotteiden ja innovaatioiden nopeaa kehittämistä ja validointia myös kansainvälistä yhteistyötä vahvistamalla

Etelä-Pohjanmaan lisähuomioita tuettavan toiminnan sisältöihin ja esimerkkejä:

- Yrityskentän digitalisaation ja vihreän siirtymän edistämisessä painotetaan koko liiketoiminnan kehittämisen näkökulmaa.
- Pk-yritysvaltaisessa maakunnassa tarvitaan monen tasoista ja laaja-alaista digitaalisen siirtymän vauhdittamista, pilotointia ja testausta esimerkiksi osana digitaalisten ekosysteemien ja verkostojen rakentumista.
- Digitalisaation avulla tapahtuvaan uusiutumiseen voi liittyä esimerkiksi tuotteiden palvelullistamista, asiakassuhteiden vahvistamista ja asiakaskokemusten parantamista niin loppuasiakkaiden kuin mahdollisten päähankkijoiden suuntaan, alustatalouden ja datapohjaisten liiketoimintamallien hyödyntämistä eri toimialoilla, kyberturvallisuuden ja poikkeustilanteiden hallinnan tai uusien palveluiden kehittämistä digitaalisten rajapintojen yli perinteisen toiminnan tueksi.
- Kiertotalousajattelua ja liiketoimintalähtöisiä kiertotalouden malleja voidaan hyödyntää kaikilla toimialoilla.
- Vihreään kasvuun, luonnonvarojen kestäväään käyttöön ja kiertotalouteen linkittyvät TKI-hankkeet voivat liittyä esimerkiksi hiilensidontaan, ekologiseen jälleenrakennukseen ja siihen liittyviin huoltovarmuuskysymyksiin, hiilijalanjälkilaskennan kehittämiseen, yritysten hankintojen kehittämiseen kokonaiskestävyyden ja päästöttömyyden parantamiseksi tai hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen.
- terveydenhoidon innovaatioihin liittyvät tki-hankkeet voivat edistää esimerkiksi hyvinvointi- ja terveysteknologian hyödyntämistä, tiedolla johtamista, etäpalveluja tai yhteiskehittämistä. Alan innovaatiotoiminnassa

kannustetaan eri kouluasteiden ja eri toimijoiden yhteistyöhön sekä pilo-
tointiin alan yrityksissä ja organisaatioissa.

Euroopan sosiaalirahasto (ESR)

ESR-rahoituksessa on kaksi erityistavoitetta. Erityistavoitteessa 12.3 parannetaan digitaalista osaamista sekä kehitetään digitaalisia palveluita ja mm. digitaalisia oppimisympäristöjä (pl. investoinnit laitteisiin). Erityistavoitteessa 12.4 edistetään myös yritysten ja niiden henkilöstön valmiuksia ja osaamista sekä yrittäjien nopeaa muutoskyvykkyyttä tarjoamalla koulutusta, neuvontaa, ohjausta ja vertaisoppimista. Lisäksi parannetaan yritysten johdon osaamista kriisitilanteiden vastuullisessa johtamisessa ja tarjotaan keinoja niin johtajien kuin henkilöstön, yksinyrittäjien ja itsensä työllistäjien työhyvinvointiin uudenaikaisissa ja epävarmoissa tilanteissa.

TEM suosittelee, että erityistavoitteeseen 12.3 kohdennettaisiin 60 % ja erityistavoitteeseen 12.4 40 % rahoituksesta. ELY-keskuksen ja Etelä-Pohjanmaan liiton arvion mukaan suositellulla erityistavoitteiden välisellä jaolla voidaan edetä. On kuitenkin tarkoituksenmukaista tarkastella esimerkiksi joulukuussa 2021 tilannetta ja tehdä tarvittaessa muutoksia erityistavoitteiden välisiin osuuksiin.

Rahoitettavissa hankkeissa huomioidaan rahoitusehtojen salliessa tämän EPKE-suunnitelman lähinnä luvussa 3 tunnistetut kehittämistarpeet.

Erityistavoite 12.3 Digitaalisten taitojen parantaminen (ESR)

Rahoittaja: Keski-Suomen ELY-keskus

Rahoitus: 1,567 milj. € (ESR+valtio). Lisäksi hankkeissa arvioidaan kertyvän kunta- tai muuta julkista rahoitusta noin 0,3 milj. €. Rahoituksesta 70 % arvioidaan sidottavan vuonna 2021 ja 30 % vuonna 2020.

Ohjelma-asiakirjan mukaan rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

- parannetaan digitaalista osaamista vastauksena yhteiskunnassa nopeasti tapahtumassa olevaan digiloikkaan
- kehitetään digitaalisia palveluita ja mm. digitaalisia oppimisympäristöjä (pl. investoinnit laitteisiin)

Tavoitteena on tukea digitaalisten ja etäpalveluiden hyödynnettävyyttä niiden käyttäjien taitojen parantamisella. Toimilla parannetaan työikäisen väestön mahdollisuuksia työllistyä, kehittyä työssään ja opinnoissaan sekä estää syrjäytymistä.

Kohderyhmien joukko on kattava. Hankkeiden toimenpiteet voivat kohdentua työssä oleviin, työttömiin ja työmarkkinoiden ulkopuolella oleviin, opiskelijoihin, nuoriin, maahanmuuttajiin, osatyökykyisiin ja muihin vaikeassa työmarkkina-asemassa oleviin henkilöihin; työllisyys-, koulutus-, sosiaali-, terveys-, kuntoutus-, kulttuuri- ja liikuntapalvelujen tarjoajiin, toiminnassa mukana oleviin työnantajiin ja itsensä työllistäjiin.

Erityistavoite 12.4 Yritysten ja yrittäjien nopean muutoskyvykkyyden edistäminen

Rahoittaja: Keski-Suomen ELY-keskus

Rahoitus: 1,044 milj. € (ESR+valtio). Lisäksi hankkeissa arvioidaan kertyvän kunta- tai muuta julkista rahoitusta noin 0,2 milj. €. Rahoituksesta 70 % arvioidaan sidottavan vuonna 2021 ja 30 % vuonna 2020.

Ohjelma-asiakirjan mukaan rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

- tarjotaan koulutusta, neuvontaa, ohjausta ja vertaisoppimista, joilla edistetään yritysten ja niiden henkilöstön valmiuksia, osaamista (pl. digitaidot) ja muutoskyvykkyyttä nopeasti muuttuvan toimintaympäristön hyödyntämiseksi
- parannetaan yritysten johdon osaamista kriisitilanteiden vastuullisessa johtamisessa
- tarjotaan keinoja niin johtajien kuin henkilöstön, yksinyrittäjien ja itsensä työllistäjien työhyvinvointiin uudenaikaisissa tai epävarmoissa tilanteissa
- tuetaan valmiuksia, joilla edistetään yritysten vihreää siirtymistä ja innovointia

Kohderyhminä voivat olla mikro- ja pk-yritysten henkilöstö ja johto, ml. itsensä työllistäjät sekä irtisanomisuhanalaiset; kohderyhmälle palveluja tarjoavat tahot; erilaisten työvoima- ja yrityspalvelujen kehittäjät ja tarjoajat.

5.1.3 JTF (Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto)

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (*Just Transition Fund, JTF*) on osa oikeudenmukaisen siirtymän mekanismia. Sen tavoitteena on tukea alueita, joihin kohdistuu vakavia sosioekonomisia haasteita sen vuoksi, että unioni siirtyy ilmastoneutraaliin talouteen vuoteen 2050 mennessä.

JTF:n Suomen EU-rahoitusosuus koostuu kahdesta komponentista: monivuotisen rahoituskehiksen (MRK) sisällä 182 milj. € ja osana elpymisvälinettä 242 milj. €. Kaiken kaikkiaan JTF:n EU-rahoitusosuus siis on noin 424 milj. € (182 + 242). Lisäksi tulee kansallista valtion vastinrahoitusta noin 283 milj. €, jolloin JTF:n kokonaistukirahoitus nousee Suomessa noin 700 miljoonaan euroon.

Jäsenvaltioiden tulee yksilöidä ne alueet, joilla siirtyminen ilmastoneutraaliin talouteen vaikuttaa eniten, sekä toimet, joihin JTF-rahaston tuki keskitetään. JTF-rahoitus Suomessa kohdennetaan turpeen energiakäytöstä aiheutuvien haittojen lieventämiseen.

Kansallisessa valmistelussa on lähdetty siitä, että JTF-tuen piirissä ovat Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat kokonaisuudessaan, Etelä-Pohjanmaa, Keski-Suomi ja Satakunta. Lisäksi tarkoituksena on mahdollistaa JTF:n rahoitus myös Pirkanmaan neljässä kunnassa sekä Etelä-Karjalassa ja Kymenlaaksossa.

Helmikuussa 2021 JTF-rahoituksen kansallinen rahanjako ei ole vielä selvillä, mutta alueellisen suunnitelman valmistelu on pitänyt jo käynnistää. Etelä-Pohjanmaan JTF-valmistelussa on arvioitu ja analysoitu laajasti turpeen energiakäytöstä luopumisesta aiheutuvia työllisyys-, talous- ja sosioekonomisia vaikutuksia. Työtä vetää Etelä-Pohjanmaan liitto. Tukena toimii laaja sidosryhmistä koostuva asiantuntijaryhmä.

Kun vaikutukset on analysoitu, siirrytään helmikuussa suunnittelemaan niitä toimenpiteitä, joita JTF-tuella Etelä-Pohjanmaalla voisi ja pitäisi toteuttaa. Asiaa määrittelevät pitkälti JTF-asetusehdotuksessa määritellyt tukikelpoiset toimet.

5.1.4 Maaseudun kehittäminen

Maaseudun kehittämisen osalta elpymisvälineen osuus on huomattavan iso ja kohdentuu CAP:n pilariin II eli maaseudun kehittämistoimenpiteisiin. Elpymisväline on siten vahvasti kytköksissä CAP 2021–2027 strategiseen suunnitelmaan ja sen

toimenpiteisiin. Arvio Suomen elvytysvaroista on noin 210 miljoonaa euroa. Elvytysvarat tulevat käyttöön vuoden 2021 aikana.

ELY-keskukset saavat elvytysrahoitusta käytettäväkseen MMM:n esityksen perusteella 52 milj. euroa, mikäli maaseutuohjelman ohjelmanmuutosesitys hyväksytään. Elvytysvarat jaetaan alueille tarveperustaisesti, ei käyttäen siirtymäkauden varoihin sovellettavaa jakokriteeristöä.

Siirtymäkauden aikana, vuosina 2021 ja 2022, jatketaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 toteutusta olemassa olevilla toimenpiteillä, mutta uuden CAP:n siirtymäkauden varoilla sekä elvytysvaroilla. Siirtymäkauden asetuksiin on tehty kirjaus elpymisvälineen varojen kohdentamisesta siirtymäkauden aikana.

Komission, neuvoston ja parlamentin kolmikantaneuvotteluissa on päästy sopuun elvytysvälineen varojen käyttöprosentista. Elvytystoimenpidekokonaisuudessa tulee olla varattuna vähintään 37 % ympäristö- ja ilmastotoimiin sekä eläinten hyvinvointiin, mutta kuitenkin suhteellisesti vähintään sama osuus kuin nykyisessä maaseutuohjelmassa. Vähintään 55 % tulee kohdentua investointeihin, tila- ja yritystoiminnan kehittämiseen, kylien kunnostamiseen ja yhteistyöhön.

Jäsenmaa määrittelee elvytystoimet ja esittää keinot. Toteutetaan ohjelmamuutoksena ja vaatii siten komission hyväksynnän. Elvytyksen kulmakivet (taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys) ovat hyvin vastaavia kuin nykyisessä maaseutuohjelmassa.

Elvytysvaroilla rahoitettavaksi esitettyjä kohteita:

- maatalousinvestoinnit
  - o uusiutuva energia (ml. biokaasu, aurinko- ja tuulienergia)
  - o biokaasuinvestointien tukitaso nousee 40% -> 50%
- maataloustuotteiden jalostusinvestoinnit (mikro- ja pienyritykset)
- yrityksen perustaminen
- yritysinvestoinnit
- laajakaista ja digihankkeet
- ympäristökorvaukset ja kiertotalouden edistämistoimet
- luonnonmukainen tuotanto
- eläinten hyvinvointikorvaukset
- EIP hankkeet / maaseudun innovaatioryhmät

5.2 TEM:n alueiden kehittämisen kansallinen korona-elvytyspaketti

Työ- ja elinkeinoministeriö osoitti 22.10.2020 alueille yli 100 miljoonaa euroa koronaepidemiasta elpymiseen. Rahoitus tulee Suomen rakennerahasto-ohjelmasta ns. uudelleen budjetoitavien (aiemmilta hankkeilta säästyneitä varoja) varojen sekä alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman ja pk-yritysten kehittämishankkeiden tukemisen määrärahoista.

Määrärahojen alueellinen jako perustui tilastolliseen arvioon aluetaloudesta, alueen koronaresilienssistä eli sopeutumis- ja muutosjoustavuudesta sekä koronan aluevaikutuksista.

Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen (kansallinen AKKE-rahoitus)

- Etelä-Pohjanmaan liitolle osoitettiin 763 000 euron määräraha, joka laitettiin hakuun sen jälkeen, kun työ- ja elinkeinoministeriö ilmoitti kriteerit hankkeiden valinnalle sekä seurannassa edellytettävät indikaattorit.
- AKKE-hankkeiden tulee
  - o perustua Etelä-Pohjanmaan alueelliseen EPKE-selviytymissuunnitelmaan
  - o edistää suoraan tai välillisesti elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä tai työllisyyttä taikka
  - o edistää osaamiseen ja innovaatioihin perustuvaa elinkeinorakenteen uudistumista.
- Etelä-Pohjanmaan liiton maakuntahallitus päätti 17.11.2020 kohdentaa AKKE-määrärahan seuraavasti:
  - o vähintään 403 000 euroa EPKE-suunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin
  - o enintään 60 000 euroa sellaisiin digitaaliseen tai vihreään siirtymään liittyvien kansainvälisten hankkeiden valmisteluun, joilla tuetaan uuden kasvun edellytyksiä kriisin jälkeen
  - o enintään 300 000 euroa jo aiemmin rahoitettujen ja parhaillaan käynnissä olevien kuntien elinkeinotyötä tukevien AKKE-hankkeiden lisärahoitukseen.

Ensimmäinen hakujakso päättyi 29.1.2021.

Rakennerahasto-ohjelman 2014-2020 rahoitus

Rakennerahasto-ohjelman varojen jaossa huomioitiin koronan alueellisten vaikutusten tilastotarkastelun lisäksi maakuntien esittämät tarve-esitykset. Etelä-

Pohjanmaan liitto ja ELY-keskus esittivät pikaisiin kartoituksiin pohjautuen runsaasti lisätarpeita rahoitukselle rakennerahasto-ohjelman EAKR-osuuteen. Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen kartoituksen perusteella alueelliseen selviytymissuunnitelmaan liittyviä kehittämis- ja investointihanketarpeita ilmoitettiin yli 150 kpl. Niiden yhteenlaskettu kustannusarvio on lähes 105 000 000 €. Lisäksi ilmoitettiin joitain isojen energiatukeen liittyviä hankkeita.

Etelä-Pohjanmaalle osoitetut rakennerahastojen määrärahat:

Rahasto	Viranomaisen	Euroa	Muuta
EAKR	Etelä-Pohjanmaan liitto (Pirkanmaan liitto)	1 450 000	Rahoitushaku oli auki 15.1.2021 saakka (14 hakemusta)
EAKR	ELY-keskus	1 412 000	Jatkuva haku
ESR	ELY-keskus	499 000	Rahoitushaku on auki 18.2.2021 saakka.

Resurssit suunnataan erityisesti sellaisiin toimenpiteisiin ja toimintalinjoihin, joilla tuetaan koronaelvityksen toimenpiteitä. Elvytyspaketin määrärahoihin rahoitettavat hankkeet voivat liittyä esimerkiksi toimintaympäristön kehittämiseen, yritysten liiketoiminnan kehittämiseen, uusien arvoketjujen ja liiketoimintaekosysteemien luomiseen, TKI-toimintaan, työpaikkojen säilyttämiseen ja luomiseen, nuoriso-työttömyyden ehkäisyyn, työvoiman kohtaantoon tai osaamisen kehittämiseen.

Uudelleenbudjetoidut lokakuussa jaetut valtuudet tulee sitoa hankkeiden jatko-päätöksiin ja uusiin hankkeisiin ohjelmakauden 2014–2020 hankkeiden 31.8.2023 päättyvän toteutusajan puitteissa.

6 Liitteet

Liite 1: REACT-EU -rahoitustaulukot 2021-2022

www.epliiitto.fi

Kampusranta 9 C / PL 109 / 60101 Seinäjoki

1 1 1 1 1 1 1

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO

Regional Council of South Ostrobothnia